VICENTINI.

APHOR: CHYM:

1619. 20

BILLICHII

RESP:

A. SALÆ APHOR:

1622.

ISAACI.

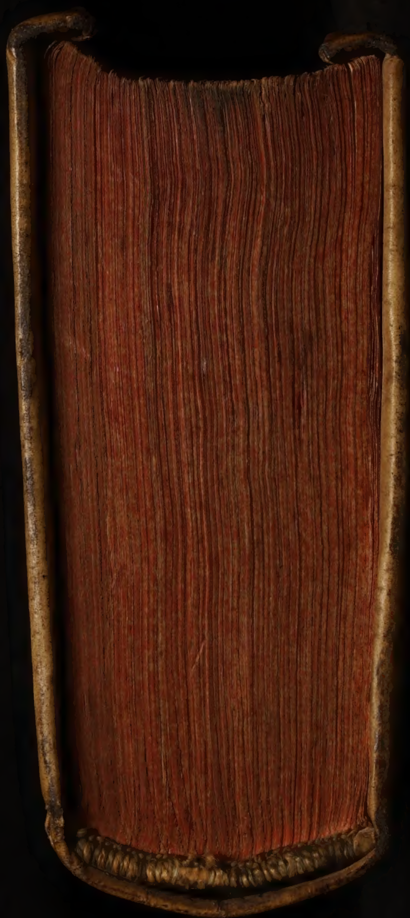
OPERA

MINERALIA.

1600.

[illegible] M.D.

177[illegible]

D.O.M.A.

APHORISMORUM CHYMIATRICORUM SYNOPSIS

Universa Chymiatriæ intima fundamenta, fines, ac scopos breviter duabus sectionibus continens

AUCTORE

ANGELO SALA VICENTINO Veneto perillustris ac Generos^mi Comitis Oldenburgiaci Archiatro

Laur. Micker fecit

PERILLUSTRI AC GENEROS^mo COMITI AC DN^o,

DN^o ANTONIO GUNTHERO,

Comiti in Oldenburg & Delmenhorst, Dn^o in Jehvern & Kniphausen,

Mæcenati meo clement^mo,
Euergetæ munificent^mo,
Chymiatriæ, ut studiorum omnium, fautori merit^mo,

APHORISMORUM CHYMIATRICORUM HANC SYNOPSIN,

IN

Submissi ac devoti animi significationem,

Debitæ GRATITUDINIS monumentum,

ÆTERNÆ OBSERVANTIÆ SYMBOLON,

L. M. Q.

DAT, DICAT, CONSECRAT

Angelus Sala Vicentinus Venetus.

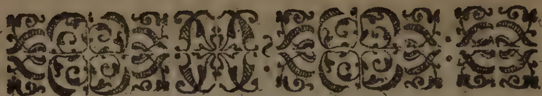
IN APHORISMOS CLARISSIMI & EXPERIENTISSIMI VIRI, Domini ANGELI SALÆ, perilluſtris ac generoſisſimi Comitis Oldenburgiaci Archiatri, collegæ ac confratris ſui obſervanter amandi.

On parvæ eſt artis, parvis
comprendere magna,
Ac dubia indubiis tradere principiis.
Hoc opus, hic labor eſt, canones de his ponere certos,
Ceu compendiolum totius Alchemiæ.
In quo more tuo, ſincerè vera revelas,
Et contra, quæ ſint, ANGELE, *falſa, mones.*
Angelicus certè liber eſt hoc nomine dignus,
Cuique

Cuiq́ue saluber inest spiritus ille Salis.
Hicq́; tua in Chymicis certa ἐγχειρήματα
monstrat
Non minús, insignis quàm labor ante
datus.
Tincta salutari nam sunt tua scripta li-
quore
Dulcis Mercurii, sulphuris atque
Salis.
Ergo tuo Angelico Sale pergito, Sala, saluti
Prodesse illorũ, quos capit artis amor.
Non deerunt, grates (rumpantur ut ilia
Momo)
Qui tibi promeritas perpetuasq́ue fe-
rant.

GAB. MATTENCLODIUS
Med. Oldenb. ordin.

IN APHORISMOS CLARISSIMI & EXPERIENTISSIMI VIRI, Domini ANGELI SALÆ, perilluſtris ac generoſisſimi Comitis Oldenburgenſis Archiatri, fautoris ac mæcenatis æternùm ſibi obſervandi.

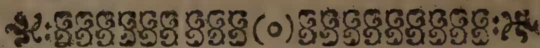
Actenus indomitos opio ſopire dolores,
Et tetram vomitu è venis vacuare ſaburram,
Et, quæ vitrioli ac ſtibii natura ſit, aureis
Publicitꝰ libris, cultiſſime Sala docebas.
Adplauſêre boni, ſuáque in compendia promptâ
Adripuêre manu. Tua per Bezartica peſtis,
Quod dabat, exſulium, jam perferre ipſa coacta,
Otia ſæpe facit, nō expectata Charonti.
Quicquid id eſt, certè, quātumvis maxima, tantùm

Pars

Pars fuit ALCHEMIÆ: quæ nunc quãdo
omnis in uno hoc (cita chartis,
Conſpicienda libro eſt, brevibúsq; coër-
Erroríq; hominum, craſſisq́; exempta te-
nebris (bit,
Se tibi debebit totam: fraudúmq; pude-
Si ſaltem omnino nõ depuduêre, ſophi-
ſtas, (mixta,
Lucis ad obtutum illius. Sic corpora
Ignis ad examen, quid ſint, & qualia, quę-
nam (quis inde
Compages horum, quid dent, renuántve,
Uſus & utilitas, quænam exſpectanda, re-
cenſes:
Ut tibi non ratio, non experientia deſit,
Vulcano monſtrante viam. Næ ingrata
putanda eſt,
Si, quam conſpicuâ cernendam in luce
dediſti,
Non tibi perpetuum donet Spagyria no-
men.

L. M. Q.

F. ANTON-GUNTHER BILLICH,
med. & ſpagyriæ ſtud., qui aphoriſmos hos ex Italica lingua in Latinam traduxit.

AD LECTOREM Præfatio.

BENIVOLE LECTOR,

TAM perversa, tamque effrenata seculi nostri ambitio est, tamque id invidorum ac ignorantium ferax, ut si unquam aliàs, nunc certè causæ viro bono non desint, quare collectos ex artium cultu fructus vel supprimat penitus, vel calumniam pertimescat, si eos in lucem protraxerit. Quod ipsum tamen ingeniis bonis & candidis fraudi esse nõ debet, quo minùs timore omni deposito, talentũ divinitus sibi concessum in proximum conferant, rejectâ in Deum curâ omni, qui hos invidiæ insultus avertere, ac in eorum auctores convertere potest.

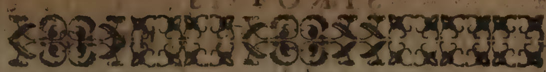
est. Nam, perinde ac militi, si honores cōsequi velit, ab hostium armis periculū est: & viator in rapaces sæpe latronū manus, quibus nihil sanctum est, incurrit: neque nauta ventos sibi faventes secundamq́; tempestatem polliceri semper potest: eádē profectò ratione cogitandum est, cùm bonis rebus, quod ipsis impedimento sit, conjunctum perpetuò esse. Verùm tamen præpotest tandem bona causa, suosque hostes gloriosè triumphat. Ac quemadmodum sol nubes tenebricosas, quæ splendorem ejus interceperant, dissipat: ita maledicentiā omnem, conatusq́; nefarios, quibus artes bonas homines mali moris diripere conātur, victrix veritas conculcat atque pessumdat. Ego *certè, quum opellam hanc in lucē emittere cogitarē, consideratis hisce omnibus, magis magisq́; sum in proposito meo confirmatus. Finis mihi in illa modo scriptionis aphoristico genuinam* Chymia-

miatriæ *faciem & naturam, fundamẽtaque, quibus superstructa est, ostendere; idque duabus sectionibus, quarum prior generales Chymiæ operationes, ac quid præstare hæc & efficere in suis subjectis possit, quid non, edisserit. Altera usum utilitatemque, quæ ex medicamentis chymicè elaboratis in medicinam redundãt, concisè commemorat: utraque certé notas & κριτήρια exhibet, quibus animadversis facillimum sit, verum ac germanum chymicum à personato chymicastro, artisq; Chymiatricæ ignaro impostore internoscere. Hunc meum laborem non nemini, qui chemiæ se addixit, multum spero profuturum, multúmque difficultatũ expediturum, quarum in auctoribus spagyricis, qui partim obscurè, partim confusé hactenus scripsére, ac nõ rarenter propria ingeniicommenta ab evidenti experientia quàm longissimé remota, nobis* obtru-

obtrusere, segetem licet metere maximã. Amans veritatis animus hoc, ùt alios ingenii mei fœtus, æqui boniq́ue consulet. Quanquam prævideo, non defuturos, qui erroris cujusdam in his aphorismis rei acti, plenis in me calumniæ velis ferantur. Qui tamen tantùm abest, ut propterea à regia veritatis via me seducant, ut potiús commonefaciendos existimem, si quicquam sanæ, quicquã compositæ & Christianæ mentis habent, si veri philosophi, & pii medici esse velint, sistant se mecũ ad tribunal Vulcani, rationis & experientiæ, ubi omnem causam non agemus tantùm, sed & peragemus. ac cognitâ indidem veritate, litéque penitùs decisâ, de hoc meo labore judicent æquiùs, neque minús perversé, quám nolint ipsi sinistra aliorum judicia experiri. Vale. Dabam Oldenburgi 2. Augusti anno 1619.

APHO-

APHORISMORUM CHYMIATRICORUM synopseos

SECTIO PRIMA.

Aphorismus I.

Ona omnia sui auctorem conservatoremq; habent Deum; quippe qui ens est entiũ, fons solus & unicus omnis boni, cui proin soli gloria gratésq; æternæ debentur.

Aphorismus I I.

Quicunq; in intima naturæ secreta sive arcana penitrare animatus est, eum oportet præ omnibus mentem rectà ad Deum convertere, & ab eo sapientiam suppliciter

petere. Is namq; & creavit naturam; & creatam consilio regit immutabili: unde liberrimam potestatem habet revelandi effectus operum suorum, cuicunque velit. id quod ex admiranda ejus providẽtia cottidie licet animadvertere.

Aphorismus III.

Quemadmodum luci adversantur tenebræ, ita & veritati bellum indixit error. At verò ut tenebris opposita lux clariùs emicat; ita errorum obtẽtu veritas illustrior fit, atque conspectior.

Aphorismus IV.

Sicuti inter fruges bonas plantásque utiles, uberrimus sæpe est zizaniorum, urticarum ac spinarum proventus: ita & artes erroribus, imposturis, præpostero deniq; hominum usui sunt expositæ. Ve-

rumtamen quemadmodum propter zizania à laboribus ſuis non deterretur agricola: ita neque vir ſapiens ab erroribus, fraudibus, & abuſu malè feriatorum transverſum ſe patitur rapi, ut illorum cauſà artes bonas vel neglectui habeat, vel contemtui.

Aphoriſmus V.

Quicunque medici verè rationalis nomen mereri discupit, ſepoſitis omnibus affectibus, artis Chemicæ cognitionem ſibi acquirat, tribus hisce rationibus potiſſimùm intentus: quarum prima eſt, ut in rebus, quas cognoſcit, bonum discernere ſciat à malo. Altera, ut in occultas illas inquirat, modo terminíſque, quos Deus ipſe præfinivit. Tertia, ut, malis rejectis, res bonas ſusſpiciat, & quo quamque

loco habere debeat, diſcat; neque pluris eas minorísve ęſtimet, quàm mereantur ipſæ.

Aphoriſmus VI.

Chemia, non tantùm ars eſt ποιητικὴ ſive effectrix; ſed & inſuper theorica. Etenim & modum tradit reſolvendi in ſua principia unũquodque mixtum & occultas naturæ vires detegit, humanúmque intellectum jucundiſſimâ myſteriorum naturalium cognitione explet. Unde fit, ut & acutiùs videat phyſicus & rationes ſuas firmare meliùs & munire ſciat.

Aphoriſmus VII.

Chemia, impura medicamenta defæcando, iiſque imbecillioribus vires acuendo, ſapore atque aſpectu inamabili præditis gratiam conciliando, non tantùm decus atque

que utilitatem magnam parti medicinæ pharmaceuticę confert; verùm etiam multis utilissimis arcanis, quæq; veteres dogmatici penitus ignoraverunt, medicinam locupletat.

Aphorismus IIX.

Chemia suas operationes omnes duobus instrumentis aggreditur & perficit: quorum alterum ignis est, alterum solvens, quod menstruum Chemici nominitant. Horum beneficio illa verùm à falso ac possibile discernit ab impossibili.

Aphorismus IX.

Universus Chemiæ ambitus tribus principibus terminis, ad quos oēs ejus actiones unicè collineant, circumscribitur, quorū primus est, in suas partes essentiales unūquodque corpus, quod dividi hoc modo

aptum natum est, tribuere, illas à se invicem separare, & ab omni superfluitate vendicare. Secundus, easdem has substantias puriores, subtiliores ac efficaciores reddere. Tertius denique, corpora fixa, & ad dissecandum inidonea, ope convenientium menstruorum in formam magisterii vertere.

Aphorismus X.

Corpora omnia, in quæ suas operationes exercet Chemia, in tres quasi classes commodè dispescuntur, súntque aut vegetabilia, aut animalia, aut mineralia.

Aphorismus XI.

Eadem hæc corpora naturaliter sunt composita ex tribus substantiis elementaribus, sulphure videlicet, mercurio, & sale.

Aphorismus XII.

Dictæ substantiæ forma, pondere, consistentia, proprietate, actione & virtute sunt inter se dispares, idq; pro differentia corporũ: quanquam hæc omnia in potentia nihil sunt aliud, quàm sulphura, mercurii & salia.

Aphorismus, XIII.

Calor omnis, quo quid calefieri, digeri, aut coqui potest, communi ignis nomine continetur, cui soli hos effectus præstare competit, ídque vel modo viaq; naturali, vel interṽetu alicujus materiei, ut lignorum, olei, & quæ sunt ejus generis.

Aphorismus XIV.

Etsi autem ignis, ratione diversorum graduum, effectuum etiam diversorum auctor exsistit: nihilo tamen minùs ejus qualitates istis

ſunt limitibus coërcitæ, ut frigidũ quid aut humidum producere nequeat. Imò nec compoſitũ quoddam, quin ſemper maneat calidus & ſiccus: quæ perpetua ejus natura eſt, omnis mutationis expers. Eapropter neque ſuppeditare alicui corpori humorem poteſt, quẽ nullum habet, neq; rei ſuâ naturâ ſiccæ & aridæ formam dare liquidam & aquoſam, quantumvis multi ita falsò ſint perſuaſi.

Aphoriſmus XV.

Res, quæ in igne tractantur, omnes alterationem ſubeant, & de naturalis ſui temperamenti ſtatu quodammodo dejiciantur, neceſſe eſt. Ac magis quidem, ſi vel vehementiſſimum eum vel diutius ſuſtinere cogatur: minus, ſi remiſſior fuerit, moraq; in eo brevior.

A Apho-

Aphorismus XVI.

Quicunq; liquores vim habent corpora fixa & densa attenuandi & dissolvendi, eos non injuriâ solvẽtia quis vocaverit.

Aphorismus XVII.

Hos in tria genera rectè dispartimur, ut quidam eorum sint aquosi & insipidi: alii acuti & corrosivi: reliqui oleosi & sulphurei.

Aphorismus XIIX.

Qui primo genere comprehenduntur, & revera sunt insipidi, illi vegetabilia, substantiasque animalium, vel per decoctionem, vel infusionem, saccharum item & salia, quæ ipso actu sint salia, dissolvendi facultatem obtinent, ultra quos fines vires suas non exporrigunt, Nolim tamen hoc ita accipi,

quaſi omnia hæc ſolventia ſubſtantias ſulphureas rerum, in quibus ſulphur prævalet, elicere poſſint. Aquæ enim cum oleo, quod ipſum igneæ naturæ eſt, ſympathia nulla vel affinitas intercedit.

Aphoriſmus XIX.

Solventia acuta recludũt & diſſolvunt corpora metallica & lapidea vi corroſiva ſpirituum acrium, qui, propter ſimilem quandam ac homogeneam naturam, ſal potentiale, quod in ſe reliquæ metallorũ, lapidúmq; ſubſtantiæ unitæ continent, diſſolvunt. Ac huic diſſoluto cum corpore ſuo aquoſo, non ſecus atque oleum ceræ, adhæreſcentes, transformant ea accidentaliter, vel in liquores, vel pulveres ſubtiliſſimos, vel ſali ſimi-

les ſubſtantias, plane ad arbitrium Chemici. Nec verò ſine corroſivo disſolvi in metalla lapidésve ullo pacto poſſunt.

Aphoriſmus XX.

Omnia metalla, markaſitæ, lapides, conchylia, ſimul ac vel liquidam vel ſalinam formam ſunt adepta, ſimplicia eſſe deſinunt, vereq; dici res cõpoſitæ merentur: quandoquidem absque adjectione ſolventium in his formis neque conſiſtere, neq; perſiſtere diu poſſunt, usque adeò, ut, ſi illis priventur, has quoque pari ratione deponant, & tanquam poſtliminio redeant ad conſiſtentiam ſolidam priorem.

Aphoriſmus XXI.

Solventium alia in formam liquidam reſolvunt mineralia: alia in pulverem ſubtilisſimum ea præcipitant.

cipitant. Et, quę solvunt unum corpus, intactum sæpe relinquunt alterum. Quæ se sali associant, ab iis bona pax est Mercurio. Neq;, quod huic amicum est, cum sulphure quoque conspirat. Qua de causa arbitramur, non dari in rebus naturalibus sive menstruum sive solvens, quod naturaliter & convenienter omnia corpora dissolvere, multò minùs proprietates eorum naturales & facultates integras, in una essentiâ conjunctas, extrahere queat.

Aphorismus XXII.

Quicunque fusus supra corpus minerale fixum vel lapideum liquor, id in formam liquidam solvendo, aut in pulverem subtilissimum præcipitando agitatur atque effervescit: is corrosivis, quę verè ac realiter talia sint, meritò accensetur,

tur. Atq; hæc quidem non ſunt eadem atq; uniusmodi, ſed tam ſolvendi potentiâ, quàm qualitatibus & proprietatibus ſpecificis mirum in modum inter ſe diſſident. Alia enim corroſiva ſunt de genere vegetabilium, alia ex ſubſtantiis animalium, alia ex mineralibus. Quædam naturalia, quædam naturalia atq; artificialia ſimul : ſimplicia item & compoſita : horum eſt uſus intra corpus humanum, illorum ſecus. Neq; deſunt, quæ, inſtar ignis, uſui ſint, & quæ damno; habitâ nimirum ratione doſeos & modi utendi. Reperiuntur deniq;, quæ ſpecificè ſint venenoſa.

Aphoriſmus XXIII.

Quicunq; in liquore realiter inſipido, nulliusq; omnino acredinis participe, metallicum vel lapideum

corpus solvere se posse jactitat, omniáq; perę què corrosiva, posthabitâ distinctione & respectu eorũ, quæ suprà diximus, damnat: is aut crassam suam in arte ignorantiam, aut studium arcana occultandi, aut denique strenuum se impostorem eo ipso evidēter prodit, qui in gratiam eorum, qui corrosiva sine ratione detestantur ac extremè exsecrantur, tale quid comminiscatur.

Aphorismus XXIV.

Omnes spiritus acidi possunt in formam scissilem condensari, coagulari, ac in pulverem verti : eorum quinetiam quidam ita fixari, ut examen vehementissimi etiam ignis sustinere valeant, ut vel hinc, cujus illi sint naturæ, & ex quanam substantia compositi, satis superq; colli-

colligere liceat ſapientibus.

Aphoriſmus XXV.

Solventibus ſulphureis ſive oleoſis & combuſtilibus nulla eſt cũ metallis & lapidibus convenientia; etiamſi quidam chemicorum in ſpiritu terebinthinæ, aut aliis oleis ſtillatitiis, modo non minùs ridiculo, quàm à principiis veræ artis alieno, hæc & ſolvere, & tincturis ſuis exſuere poſſe ſplendidè glorientur.

Aphoriſmus XXVI.

Aqua vitæ rectificata, & ab omni aquoſitate liberata, quam ſpiritum vini vulgô vocant, eſt liquor ſulphureus, multùm ſubtilis, diaphanus, naturæq; cœleſtis inter omnia alia ſulphura, Is utut poſſit ſubſtantias lignoſas atque reſinoſas diſſolvere: ſal tamen & ſaccharum ſunt

ejus poteſtati exemta: atque idcirco multò etiam magis metalla, niſi imbuta priùs atq; imprægnata ſint humore quopiam corroſivo. Experiatur quivis, quos velit, modos, ſive ii in oculos incurrant, ſive minùs, & vera hæc eſſe cognoſcet.

Aphoriſmus XXVII.

Acetum deſtillatum, quando ſupra corpus quoddam lapideum nō fixum, coralla, perlas, oculos cancri, ferrum item, ſtannum & plumbum fuſum eſt, ſpiritus ejus acidus ſeparatur, atq; ſe his corporibus affricat, &, ſi iterum ab iis abſtrahatur, mutatur pars ejus in ſpiritum, inſtar ſpiritûs vini, ardentē, quem ſpiritum ſtanni, plumbi &c, ardentem appellare Chemicis ſolenne eſt, quum tamen ipſiſſimus ſit ſpiritus aceti, hunc in modū alteratus.

Aphoriſmus XXVIII.

Sunt liquorum quidam, qui infuſi ſupra corpora quædam mineralia rubri evadant, aut aliter colorentur, id quod accidentalitet iis obtingit, non quòd tincturā quandam ex corporibus his adtrahant.

Aphoriſmus XXIX.

Aquas tam vegetabilium, quàm animaliũ, ſi rectè ſe habere debent, neceſſe eſt prævia conveniente digeſtione, & ſine aquæ additione deſtillari, ádque tempus circulari. Alioquin minoris erunt efficaciæ, temporisq; injuriis magis obnoxiæ. Ac notatu dignum eſt, partem earum, quæ primùm prodit, bonitate reliquis præcellere.

Aphoriſmus XXX.

Quędam ſulphura ſunt adeò ſubtilia & volatilia, ut, additâ aquà,

ſalvo nativo odore & ſapore, à corporibus ſuis ſeparari poſſint: è contrario quędam ita craſſa, terreſtria, & ponderoſa, ut ſine empyreumatis notâ non deſtillentur: unde peſſimum ſæpe retinent odorem, qui nequaquam eſt perfectè emendabilis.

Aphoriſmus XXXI.

Subſtantiæ ſulphureæ, reſinoſæ, atque oleoſæ, ſive vegetabiles, ſive animales in tria diverſa olea per deſtillationem dividuntur: quorum primum leve, & ſubtiliſſimũ quàm proximè à natura aëris abeſt: alterum craſſius eſt & tinctum: ultimum viſcoſum, rubrum, ponderoſum, vim exſiccandi habens, quàm cætera, majorem.

Aphoriſmus XXXII.

Benzoinum gummi eſt odoratum,

tum, & ſulphureum in modum reſinæ combuſtile; ex eo flores aridi, iterúmque inſtar reſinæ fuſiles per ſublimationem conficiuntur. Magna eſt nullibi non chartarũ Chemicarum copia, quæ modos illud deſtillandi, toto, ut dicitur, horreo nobis admetiantur. Quorum tamen omnium vi compulſum diſcerptumq; Benzoinum, ne guttulam quidem veri olei reddet, &, quicquid hoc nomine venditatum hactenus eſt, tametſi odorem Benzoini mentitur, nihil tamen aliud, quàm latibulum quoddam eſt, ſub quo Benzoinum alienis liquoribus adulteratum occulitur.

Aphoriſmus XXXIII.

Salia vegetabilium poſſunt à propriis ſuis ſuccis ſine calcinati-

one separari. Interim tamen, quæ ex cineribus in propria sua aqua instar granulorum coagulatis, & à residentia sive parte causticâ; quam combustioni vel calcinationi debent, separatis, extrahuntur: Illa Salibus succorum, splendore, sicci-tate, saporis bonitate, & virtutibus ne latum quidem, ut ajũt, unguem cedunt. At, quæ obscura sunt, urinam odore, sapore calcem referũt, linguam corrodunt, instarq; tartari calcinati in aëre colliquantur, ea & minùs valent, & plùs nocent reliquis.

Aphorismus XXXIV.

Sanguis, caro atq; ossa animalium, præter sal fixum, quod sali vegetabilium simile est, insuper & volatile quidpiã, quemadmodum & succinum, possident.

Apho-

Aphorismus XXXV.

Calidi & humidi, debitæqúe digestionis beneficio salia quædam fixa, volatilia reddi possunt, ac apta, ut sublimentur.

Aphorismus XXXVI.

Tartarum hypostasis, sive sedimentum vini est, &, si ratio habeatur ejus, quod in ipso prædominatur, sal quoddã vegetabile, mixtum terræ cuidam subtilissimæ, seu parti lutosæ, quã fructificationis tempore vitis ad se allicuit, largiùs nimirum vel parciùs, pro diversitate soli, in quo eadem educatur. Manifesto namque usu venit, quòd sint vina, quæ plus minúsve Tartari, quam alia, contineant, & consimiliter unum Tartarum magis lucidum, granulosum, salinúmq; sit altero. Ipsum hoc, quem tradimus,

modo & compositum esse, reapse deprehendet, quisquis ad depurationem ejus oculos converterit. Nam per hanc secretâ illa parte fæculentâ, lucidum evadit tartarum, instárque salis, crystallinum. Neque tamẽ ideò purum est merúmque sal, quemadmodum sunt salia per medium calcinationis à vegetabilibus separata, sed alias adhuc in se substantias complectitur, quod duabus potissimùm rationibus palàm fit. Nam neque in aqua frigida, ut alia salia, liquatur vel dissolvitur: &, si igni submittatur, aqua unà cum oleo exibit, ac ex calce in fundo residuâ sal parabis, album, & facultatis admodum corrodentis. Hoc humiditatem aëris in loco humido ad se pertrahendo,

hendo, in liquorem detergentem unctuosúmque resolvitur, quæ ejus natura quibusdam imposuit, ut oleum id tartari appellarent, quū tamen nihil aliud sit, quam sal tartari resolutum. Dixi suprà, pro diversitate terræ, diversas quoque in tartaro crudo qualitates reperiri; addo, non raro etiam perversas. Quapropter censendum est, non propter abundantiam tantùm tartari, sed & alias hujus perniciosas qualitates, vini usum corporibus sæpe damnosum esse: ex quo varios morbos, variis in locis, in homines invadere, etiam experientia perhibet. Tartarum est quoddam quasi vini fermentū. Sal ipsi⁹ prędictū qualitate terrestri & spōgiosâ, cujus beneficio spiritus acres ab o-

mnibus omnino liquoribus avocat ac imbibit, cúmq; iis penitissimè se unit. Atque hac de causa appropriatum est instrumẽtum, metalla aliáq; corpora fixa, à liquore, in quo soluta sunt, modo jam cõmemorato, liberandi, ut in formâ pulveris subtilissimi in fundo subsidant. Mercurio hostiliter est inimicum; qui chemicè fixatus, ínq; formam pulveris aut aliam quampiam redactus, ut ut fortissimum etiam ignem ferat, si tamen cum sale hoc misceatur, vulcanóque denuo subjiciatur, in formam derepente pristinā redivivus prosiliet.

Aphorismus XXXVII.

Quemadmodum sal princeps corporum basis est & balsamus: ita & Chemiæ in nobilissimorum & preciosorum medicamentorũ pręparatio-

paratione, si quid aliud, utilissimè inservit. Advertendum est, suam cuique sali esse proprietatem, quæ ad illius differentiam quoque evariet. Sali, non ignis vehementia, nō multæ magnæq; sufflationes, neq; etiam instrumentorum varietates suum balsamum extorquent: sed artificis dexteritas temporisq; interrupta continuatio cœlestem illum spiritum de potentiâ in actum deducunt, ut, per invisibilem transitum, in gremiū adamatę sibi nymphæ se insinuet.

Aphorismus XXXVIII.

Sal Armoniacum, quo uti Chemia consuevit, duabus ex partibus est compactum, sale videlicet volatili, quod in fuligine lignorū, sanguine item, atque urinis animaliū reperitur; & sale communi. Id

quod evidenter apparebit, ſi partem ſalis volatilis cum debita ſpiritus ſalis communis quantitate ad artis præſcriptum miſceas: ſal inde Armoniacum, ejusdem cum ſale Armoniaco vulgari qualitatis conficies. Quoniam ergo ſal Armoniacum ex duabus tam acutis, ſubtilibus & penitrabilibus ſubſtantiis conflatur, mirum non eſt, ſpiritum nitri, aliásque aquas fortes ita ab eo exacui, ut aurum in liquorem transparentem, veluti experientiâ conſtat, reſolvãt. Idem ſal cum metallis ac markaſitis cõmixtum partem eorum in forma ſubtiliſſimæ fuliginis ſecum in alembicum evehit. Liquor ex illo deſtillari nullus poteſt, ſed ſemper in ſua conſiſtentia ſicca in altum exſilit, niſi fortean extraneus quidam

dam liquor ipſi accedat.

Aphoriſmus XXXIX.

Non eſt ſal, in quo plus myſteriorum, quàm in nitro natura recondiderit. Ipſo ortu eſt mirabile. Nam, præterquam quòd ex proprio ſuo ente, ut alia ſalia, creſcat, inſuper etiam ex urina animalium, quæ in bonam quandam atq; umbroſam terram cõtinuò cadit, procreatur: atque hoc bonitate & viribus differt, ut ipſa animalia. Evulſo ſemel ex terra nitro, reſtibile manet ſemen, ſive materia quædã generans, ex quâ communibus elementis innutrita, id renaſcitur atque augeſcit, ut ad tempus debitũ viciſſim poſſit inde erui. Ab externis recremẽtis & ſordib. depuratũ,

Alabaſtri inſtar ſplendeſcit. In omnis generis figuras transformatur, eásque non minùs nitidas & puras, quàm ſi ex albiſſima cera fo-rent. In laminas ductum tenuiſſimas, ut metallum, tinnit : diſſolutúmque poſtea in convenientè aquæ quantitate redit in lapillos. Fotis ſignaturam aquæ, & qualitatem quandam glaciei inſtar frigidam præ ſe fert, quantumvis linguam acriter feriat & mordicet : intus verò ad igneam naturam penitus concedit, atque idcirco, quãdo deſtillatur, ſpiritus ejus exæſtuat, atque in modum flammæ penitrat in ſubjectum vas, facitq́; ibi reflexionem, qualem Sol, quando veſperi ad occaſum properans rubicundiſſimo colore cœlum inficit. Ardet hic in potentiâ, ut ignis,

ignis,diſſolvitq́; metalla,vel in pulveres ſubtiliſſimos, vel liquores transparentes,id quod ipſi etiam igni negatum eſt, ac, quod magis, vim nullam formæ illorum eſſentiali infert, Mercurii fluxilitatem ad certum usque gradum cohibet; atque ut hujus conſortio nobile quoddam, efficax, ac tutiſſimum diaphoreticum producit; ita aliis corporibus juncto illi, alii ſunt effectus accepti referendi. Idem ille ſpiritus addito metallo fixo, formá Nitri viciſſim induit,atque in igne revera ardet, & viceversâ ita fixatur,ut ad vehementiſſimi etiam ignis inſultus integer obduret. Tam multis,támque præclaris, iisqúe beneficio Chemiæ manifeſtatis arcanis dotatum eſt nitrum, ut unicuique in rerum natura, Sali,

Mercurio, sulphuri, hoc nomine, palmam, si non præripiat, ambiguam profectò faciat.

Aphorismus XL.

Corallia, Perlę, oculi cancri, mater perlarum, omniáque conchylia, & alia similia corpora, quæ mediæ sunt inter ossa & lapides naturæ, marina, aut in aliis aquis nascẽtia, aquam in se, oleumq; combustile, licèt nõ tam copiosum, quàm ligna continẽt. Horum cinis conformis est calci lapidum, ex quo, quod vegetabilium salibus simile sit, sal extrahi nullum potest. Tantum substantia est terrestrior; gustui, ut calx, apparens: non facilè solvitur: neque, ut alia salia solent, in granula compingitur. Corallos hos perlásque cum spiritu aceti

ti in forma ſalina præparatas chemicorum bona pars, ſal corallorũ perlarúmve vocat, quum tamẽ realiter non ſint ſal, ſed corpora integra ſoluta, beneficio ſpiritus aceti adhæreſcentis in tali formâ ſubſiſtentia. Et, quum dicunt per multas cum aqua deſtillata evaporationes dictos ſpiritus exhalare, ſic ut à corporibus his acrimonia omnis exſulet, craſſiſſimum errorẽ committunt, quem, ſi guſtum tantummodo ſuum, libram, ignémve conſulant, facili negotio ipſimet ſint agnituri.

Aphoriſmus XLI.

De corallis & perlis nullam ſubſtantiam ſeparat aut educit vel ſpiritus aceti, vel alia ſolventia: ſed corpora eorum interiùs permeando disſolvunt. Aliud autem

eſt

est dissolvere, aliud separare.

Aphorismus XLII.

De corallis non potest extrahi tinctura, quæ realis ac sincera sit, subsistens in seipsa, quemadmodum verbi gratiâ sunt tinctura rosarum, croci, &c. quæ reverà à corporibus suis separantur, ut neque tincturæ, neque qualitatum principum, quas possidebant, in his quicquã remaneat. Occlamitet huic aphorismo, quicunque voluerit: integra semper illi sua constabit veritas, neq; ullo contrario exemplo poterit convelli.

Aphorismus XLII.

De lapidibus preciosis non potest separari tinctura, liquor, aut sed. Qui eos in vehementissimo igne cum sulphure, nitro, aut aliis salibus stratificatos calcinant, & post-

poſtmodùm eorum ſubſtantias ſeparare; vel in liquorem reducere ſatagunt; duobus modis turpiter alucinantur. Primò enim calcinatione hac omnem iis tincturam adimunt, & temperamentum naturale alterando proprietates illorum ſpecificas deprædantur. Id quod in magnete videre eſt, qui calcinatus virtutem adtractivam omninò deperdit. Secundò ex illis hoc modo calcinatis extrahunt aut disſolvunt partem ſalis extranei; quod corpora, cũ quibus calcinati ſunt, illis appegerunt; quódq; tam acutum eſt, támque corrodens; ac calcinatum Tartarum. Atque illud demum eſt, quod olei, ſalis, eſſentię lapidum precioſorum nomine magnificè inſigniũt. Quod tamen non magis ipſi competit, quàm veriſi-

risimile est, rem sua naturâ atque intrinsecus insipidam sal habere corrosivum. Par eorum error est, qui ex crystallis oleum extrahere annituntur.

Aphorismus XLIV.

Talcum album est minerale, formam habens lapidis, squamosum, lucidum, resplendens, ut perlæ; gustui insipidum occurrit, tactui molle atque unctuosum, odoris expers est, ponderosum: in igne permanet incombustile, destillatum, non plus liquoris, quàm aurum emittit; non dissolvitur in spiritu aceti, succo citri, spiritu vitrioli, sulphuris, nitri, aqua forti, regia, multò etiam minùs in insipida. Non desunt tamen, qui se ex illo liquorem temperatissimum extrahere posse arroganter perhibeant, qui cùm bel-

bellam fœminarum faciem illibatam conſervet; tum etiam rugis obſitam, aliisq́; vitiis dedecoratam emendet. Verùm infelicem eorum errorem ſucceſſus optati fruſtratio ſatis coarguit. Ridiculum certè eſt, talcum eos in fornace vitrificatoria, aliisq́; vehementiſſimis ignibus, quam maximè poſſunt, calcinare, & nihilominus ab eò liquorem ſollicitare, quem, etiam cùm crudum erat, negabat. Nónne rationi eſt conſentaneũ, quem ante calcinationem obtinere ab eo non poſſunt liquorem, eundem, illa peracta nunquam datum iri?

Aphoriſmus XLV.

Vitriolum compoſitum quiddam eſt, quod in imis terræ viſceribus accidẽtaliter ex fortuito cohæ-

ſu trium ſubſtantiarum, Spiritus ni-
mirum ſulphuris mineralis; aquæ
communis, & ferri ſive cupri; cum
ſuperfluitate ex illorum minerâ,
generatur; quod ad oculum ejus
monſtrabit disſectio; quam nos
peculiari tractatu, anatomia vitrio-
li dicto, perſpicuè tradidimus. In
illo non eſt vel ſulphur, vel alumen
actuale; quod oculariter demon-
ſtrari poſſit; ipſum etiam alumen
ex concurſu aquæ, ſpiritus ſulphu-
ris; corporiſque lapidei coaluit;
quorum hoc efficit, ut forma, colo-
re, & guſtu à vitriolo differat. Sed
neque ſal eſt, neque rectè in ſalibus
numeratur vitriolum. Subſtantia,
quæ ex eo ad colorem purpureum
reverberato extrahitur, non eſt
propriè ſal, ſed ſpiritus ſulphuris
coagulatus, qui beneficio vulcani,
à re-

à reſidentia mineræ vitrioli maximam partem ſecretus, in forma ſalis cum aqua ſeparatur; eáque, ſi deſtilletur, præter pauculum tantũ reſidentiæ mineralis, tota abit in ſpiritus. A vitriolo nequit ſeparari ſubſtantia, quæ de natura ſua ſine additione aut artificio extrinſecus accedente ſomnium provocare, ſopire dolores, omnesq́; ardoris internos extinguere, vel aliorum nobilium anodynorum vegetabiliũ loco eſſe poſſit. Pulvis iſte ſubviridis vel flavus, quem chemici quidam, mediante præcipitatione, vel attractione per laminas ferri facta, ſeparant, non eſt ſulphur, ſed pars mineralis & fixa vitrioli, cui nomẽ ſulphuris vitrioli anodyni nequaquam debetur. Spiritus vitrioli acidus, ſive primus ille ſubtilis, ſive ul-

timus, oleum vitrioli dictus, sine additione non potest eò adigi, ut acrimoniam suam & facultatē corrodentem, solventémque cum dulci & saccharino sapore commutet; &, si id fieri posset, proprietates tamen alias unà accerseret. Quum dubio procul res dulcis per proprietatem acidam, & vice versa, operari nequeat. Qui in hoc laborant, ii animo suo vanis speculationibus dedito, magis velificantur, quā ut arcanorum virtutes, certis suis finibus à Deo destinatas, in gradum suæ perfectionis eminentiorem evehere contendant. A vitriolo viridis quidam liquor abstrahitur, quæ tamen viriditas non est ipsi spiritualiter atque indivisim, ut aqua alteri aquæ, permixta: potiùs accidentalis quædam res & subti-

lissima fuligo cuprea, ab eo vicissim separabilis, sicut liquor is clarus limpidúsve evadere possit. Idq; per hanc irrefragabilem maximá, quòd nihil sit in vitriolo, aquam' ipsius aut liquorem tingens, quàm cuprum.

Aphorismus XLVI.

Quanquam sulphur minerale ad ignem quemadmodum resina dissolvitur, & ob suam unctuositatem etiam comburitur; interim tamen non est artifex, qui ex illo per destillationem oleum separare possit, aut, si id tentet, nihil aliud in alembico suo vel recipiente inveniet, quàm purum putúmque sulphur. Nec verò etiam acida illa substãtia, quæ per combustionem ab eo separatur, oleum est, sed sal ejus fuliginosus, qui

qui fumi ad instar in aërem asscendit, meritoq; attractę ab illo humiditatis dissolvitur in liquorē. Cui, cum neque combustilis sit, neque igni materiali minùs, quàm aqua contrarius, non rectè olei nomen vulgus imposuit.

Aphorismus XLVII.

Antimoniū, minerale est, compositum in naturâ ex sulphure cōbustili, Mercurio metallico fusili & fuliginoso, & sale quodam vitrificante: non est in eo tinctura substantialis, ab his substantiis distincta; sed varios, quos inducere potest, colores igni potissimum debet: non aliter, quam quum ex Mercurio, sale & sulphure minerali invicem mixtis, ac concorporatis, pulverem rubicundissimum, cinnabriū dictum, conficimus. Quod

ipſum tamen non obſtat, quin iterum ſejungi poſſint, ac Mercurius in priſtinam ſuam formam prorũpere. Non itaque ſeparari à corpore poteſt, quod in eo nullum eſt, neque eadem ſunt, ſeparare colorem, & artificialiter colorare. Cætera neque livorem in ſe habet antimonium, niſi accidentaliter, cõburendo nimirũ ſulphur illud cõbuſtile, in certis inſtrumẽtis deſtillatoriis aërem attrahere aptis. Tum namq; ſalſa illa fuligo in liquorem disſolvitur, non alio modo, quàm de ſulphure ſimplici ſuprà dictum eſt. Sunt hodiéq; ſubtilia quædam ingenia, quæ dejectoriũ illud reddere conãtur, ita, ut more quorundam benignorum catarcticorum vegetabilium hunc in finem à Deo præcipuè productorum, benignè,
ſecurè,

securè, & sine omni malæ alterationis periculo, semper atque in omnibus corporibus, humores purgandos per inferiora tantùm deducat. Verùm omnes isti processus, quos hanc in rem hactenus scripserunt, si cum proprietatibus simplicissimorum etiam purgantium rosæ ac senæ comparentur, in nullo vel loco vel precio poterunt consistere.

Aphorismus XLIIX.

Mercurius mineralis sive argentum vivum, substantia est inter res naturales maxime admirabilis. Extrà aëri atque aquæ assimilatur, intrà ignem terrámque refert. Equidem compositum quiddam est, nihilominus tamen in destillatione tam se heterogeneum, quàm aqua, exhibet; neque ars eum vel disse-

care, vel diversas ab eo substantias separare valet. Potest quidem sub variis formis delitescere; & diversarum facultatum medicamenta ex illo confieri: at hoc non impedit, quin primam suam formam repetere semper possit. Chemici certe, qui eum fixum reddere adlaborarunt; quum se in hoc frustra esse animadverterent, nomen servi fugitivi appositè ipsi indidere.

Aphorismus XLIX.

Plumbum non habet in se sal, quòd actualiter, quoad colorem, gustum & qualitatem sal sit, sed sal quoddam vitrificans; multo verò minùs saccharum in eo reperire est. Unde forma hæc plumbi præparati, quam sal aut saccharum Saturni vocant, nihil aliud est, quàm plumbum mediante aceto destil-

lato

lato dissolutum, ac in talem formã adductum, ex qua mixtione sapor hic nascitur; salvo interim plũbo, quod intra spacium quadrãtis horæ reduci integrum potest. Par est de similibus, stanni, ferri, chalybis & cupri præparationibus judiciũ.

Aphorismus L.

Ex argento non potest extrahi tinctura cærulea, sed alicujus additionis interventu in pulverem cæruleum vertitur, à quo argentum semper repeti potest. Omne etiam vitriolum, sal, aut crystalli argenti, res sunt cópositæ, quæ ab hoc simpliciter non procedunt.

Aphorismus LI.

Ab auro non potest segregari substantia quædam potabilis, sed quomodocunq; præparetur, redire denuò in aurum. Hujus asser-

tionis

tionis inconcussam veritatem, uti & auri utilitates, modúmque, quo chemicè id præparatur, plenè planéque demonstrabit tractatus noster, qui sub chrysologiæ nomine lucem propediem videbit.

Sectionis primæ aphorismorum chymiatricorum FINIS.

APHO-

APHORISMORUM CHYMIATRICORUM synopseos

SECTIO SECUNDA.

Aphorismus I.

UNiversum genus humanum, propter trãsgressionem primi nostri parẽtis Adami, variis atque innumeris miseriis ac afflictionibus, morti denique ipsi est expositum. Miseriarum principes sunt, nuditas, fames, sitis, frigus, calor, morbi &c. Quorum his potissimùm præ aliis DEUS opt. max. tanquam virgis utitur, quibus in homines tam universim quam particulatim severè animadvertit,

vertit, quibusq́; maximam eorum partem enicat & perimit. Atque id quidem non ſacra tantùm ſcriptura teſtatur, ſed & longa temporum obſervatione ita comprobatũ eſt, ut, qui id infitias ire auſit, eorum, qui Chriſtiani ſint, & ſapiant, futurum putem neminem.

Aphoriſmus II.

Quandoquidem ergo morborum omnium, mortisq́; ipſius origo prima à peccato eſt, conſtitutũque per immutabile & ineluctabile Dei decretum (præter cujus voluntatẽ ne folium quidẽ ex arbore decidit) ut hęc in homines graſſentur, eosq́; nõ merito ſolũ primigeniæ & nativę corruptelę, ſed & quotidianorũ peccatorũ cauſa, ad finẽ usq; mundi, variis modis adficiãt: necesſum eſt, vanæ ſuæ atq; ſtultæ opini-

opinionis oppidò fallantur, quicũque ordinem hunc Dei per rem quandam naturalem interpellari, ac citra illius voluntatem sanitatẽ humanam sartam tectam conservari, protrahi denique vitam ipsam posse existimant.

Aphorismus III.

Pendent itaque, tam sanitas & vita, quàm mors morbiq; non à natura, sed à sola atque unica voluntate & arbitrio Dei. Jobo etiam teste, quando inquit: *ipse* DEUS *vulnerat & medetur: percutit & manus ejus sanabunt*. Et Amos dicit: *Non est malum in civitate, quod Dominus non fecerit*. Atq; hac inevitabili necessitate comparatum est, ut & patiatur homo, & moriatur postmodum. Unde consequens est, quod medicamenta, quę nihil aliud sunt, quàm

quàm media naturalia, morbis, nõ ſecus ac fami cibus, potusq; ſiti oppoſità, non poſſint magis vel ſanitatem conſervare, vel ſanare ægritudines, quàm beneplacitum benedictióq; divina illis permittunt. Nõ alia profectò ratione, quàm de cibo dicit ſcriptura: quòd homo non vivat de pane ſolo, ſed de verbo, quod exit ex ore Dei.

Aphoriſmus IV.

Hac de cauſa morborũ alii ſunt curabiles & breves; alii curabiles & longi. eorum, qui curationem reſpuunt, quidam diuturni, qui non niſi cum vita ipſa ab homine recedunt: quidam acuti, qui non ita multis diebus, maximam partem eorum, quos adorti fuerint, conficiunt: quidam acutisſimi, qui homines vel deſubito, vel paucis ho-

ris, longoq́; ante tempore, quàm iis possit medicamẽtis succurri, è medio tollunt.

Aphorismus V.

Ex quo illud conficitur, officiũ medici his quasi finibus terminari, ut videlicet aut morbos, qui curationem admittunt, quàm potest, citò, tutò & jucundè, ad præscriptũ regularum canonumq́; medicinalium curet: aut incurabiles diuturnosq́; palliet, ac ex parte levet: semper deniq; pio suo & bono consilio præstò sit, ad supremam benedictionem, quicquid agit, referendo.

Aphorismus VI.

Atq; hæc licet ita sese habeant, nihil tamen obstat, quin res naturales certis sint ordinib. gradibusq́; distinctæ, ac medicamenta bonitate & pręstantia, tam ab insita virtu-

te,

te, quàm modo præparandi profe-ctâ invicem ſe excedant. Certum namq; eſt, quemadmodũ muſtum turbidum impurumq́; longè eſt infrà vinum: ac, ut panis ex pura farina confectus beneq́; coctus granũ crudum exſuperat: ita conſimiliter medicamẽtum ſubtile, purum, beneq́; præparatum, ei, quod minùs tale eſt, meritò venire anteponendum. Etenim in pura & ſpirituali rerum ſubſtantia, propriisq́; earundẽ elemẽtis, nõ in terreſtri illo corporis craſſamẽto, impuritatib. multis & ſuperfluitatib. referto, vis medicatrix reſidet. Per quã rationem colligitur, medicamẽta chymica in univerſum omnia, puritate, ſubtilitate, penitrantia, ac proin quoq; efficacia, lõgè eſſe ſupra vulgariũ, q̃ craſsè præparantur, conditionẽ. In

his n. purũ cum impuro permiſcetur, ac per longam decoctionẽ pars ſubtilis in auras ſubvolat, denique, quod reliquum eſt, pravam quandam, à vaſis cupreis, in quibus coquitur, qualitatẽ ſortitur.

Aphoriſmus VII.

Medicamenta illa generalia, ſive quomodocunq; ea quis appellare velit, quibus tanquam baſibus, pars medicinę pharmaceutica univerſa innititur, qualia ſunt Vomitoria, Catarctica, Sudorifera, Diuretica, Cordialia, Alexeteria & Anodyna, ſi diligentisſimè ſecundum ordinem artis chemicæ præparentur, tam in curandis morbis ſanabilibus, quàm inſanabilibus palliandis, operationes ſuas, multò promtiùs feliciúsve, quàm medicamenta ordinaria, perficiunt. Quin etiã

in morbis desperatis, atque ubi de ægri salute ferè conclamatum est, præcipuè verò in acutis, malignam horum subtilissimamq; materiam peccantem edomando, naturæq; ad hos expellendum suppetias ferendo, præsentiori sunt, quàm hec, auxilio. Eodem sanè modo, quo, de scripturæ etiam testimonio, vinum subtile & fragrans calorẽ nativum cõservat & cor reficit, multò, quàm aqua communis, efficaciùs. Nolo hîc quicquam derogare medicis illis, qui chemiæ cognitione destituti, aliis medicamẽtis uti coguntur: potiùs eos, ut chemiæ operam dent, seriò velim commonitos. Sed neq; animus est ab usu medico excludere particularia medicamenta, in quacunq; forma exsistant, quam vel necessitas, vel lon-

go uſu eſt experientia cõmonſtrata eorum virtus requiſiverit.

Aphoriſmus VIII.

Sicut morbi à variis diverſisq́; cauſis oriuntur: ita in eorundẽ curatione, quemadmodũ ſuprà quoque dictũ eſt, diverſa adhibeantur medicamenta, oportet. Naturam quippe ipſam videmus, non per unum emunctorium, degenerem in corpore humano materiam, corruptosq́; humores exturbare. Qui ſe medicinam univerſalem, omnium omnino morbõrum, tam curabilium, quàm incurabilium domitricẽ poſſidere profitentur, neq; reipſa & effectis hanc comprobant, ii & ingrati ſunt in Deum, & in proximũ inſigniter crudeles. Hoc agere debebant iſti nugivenduli, ſi tam divinum ipſis donũ eſſet conceſſum,

ut

ut clariſſima eorum in ægros exſtarent merita, nomenq́; operũ & curationum magnitudine inclareſceret, quod editis, de re, quam nullã habent, libris conſpicuum reddere fruſtra affectãt. Nam quemadmodum militem bonũ judicamus, qui arma bene tractare noverit: ita & medici præſtantia omnis ex curationibus elucet.

Aphoriſmus I X.

Omnia medicamenta, ſive ſimplicia, ſive compoſita, generalia vel particularia, quomodocunq; præparata, cum ratione, modoq́; principiis Hippocraticis conſentaneo, uſurpanda ſunt. Neq; enim in quatuor iſtis matricibus ſive elementis reperitur, neq; artis beneficio fieri poteſt ſubſtãtia tam tẽperata, quæ

non offendere naturam poſſit, ſi temere & ſine accurato judicio eâ quis utatur.

Aphoriſmus X.

Quandocũq; Chymicus corpus dividit, atq; ex eo ſubſtantias ſeparat, unà etiam proprietates à naturali compoſitione proficiſcẽtes dividit & ſeparat. Unde, quisquis has integras ſervare velit; illas etiam ab ſe invicem non divellat neceſſe eſt.

Aphoriſmus XI.

Aquæ ſimplices vegetabiliũ deſtillatæ, non habent in ſe qualitatẽ prędominantem, virtutesq́; corporum, à quibus eliciũtur. Albę enim quum exſiſtant & inſipidæ, facilè diſpicitur, quòd ſulphure ſint & ſale deſtitutæ, quæ tum proprium ſunt virtutum principum domicilium, tum colorẽ mixtis, saporẽq́; con-

contribuunt. Tametſi autem ſint aquæ, quæ odorem corporum ſuorum referant, ut ſunt aquæ roſarum, majoranæ, rorismarini, lavandulæ, origani & aliæ: multum tamen illis deeſt eorum, quibus integra perfectaq; corporum eſſentia completur. Tantùm ſulphur ſubtiliſſimũ, oleúmve volatile, quo vegetabilia hæc prædita ſunt, ſecum avehunt, tinctura aliisq; ſubſtantiis poſt ſe relictis. Atque idcirco nõ quaſi integrorum, à quibus eductæ ſunt, corporum virtutes exęquent, ſed effectuum, qui per certam experientiam innotuerunt, habita ratione, uſurpari debent. Inſerviunt medicinæ potiſſimùm pro vehiculis, aut ad præparandum alia medicamenta, ut decocta, infuſiones, extracta.

Aphorismus XII.

Olea omnia vegetabilium sive herbarum sint, sive seminum, radicum, aut aromatum &c. per vesicã aut alio modo destillata, quæ proprium suorum corporum odorem saporémve habent, sunt multò, quàm olea per expressionẽ aut infusionẽ, calidiora, subtiliora & penitrantiora. Administraturus ea internè omnium primò & maximè de dosi solicitus esse debet, quum ab una gutta olei cinnamomi, perperàm sumta, vehementiùs, quàm à drachma integra pulveris ejusdẽ, inflãmetur corp⁹ & incalescat. Deinde de vehiculo cõveniẽte sibi ꝓspiciat, non solùm, ut calorem eorũ immodicũ attemperet, sed & vim penetrãdi nimiã infringat, omniáque ad differentiã oleorũ ipsorum mode-

moderetur,quorũ non una omniũ eſt penetrantia, calor, asſpredo, & ſubtilitas, quæ ſingula odoratu & guſtu facile eſt dignoſcere. Eandẽ etiam cautelam animadvertendũ eſt in uſu externo,ut ſcilicet appropriato vehiculo unguẽtoſo permiſceantur,ne nimiopere vel excalfaciant, vel incidant, vel inflammẽt, vel cutem etiã excorient : id quod quibusdam uſuvenit.

Aphoriſmus XIII.

Olea omnia vegetabilium terreſtria,ponderoſa, tenacia & reſinoſa,quę per ebullitionem à corporibus ſuis non ſeparantur,neq; inſtar oleorum ſuprà commemoratorũ in altum elevantur,quum ſine corporum ſuorum combuſtione deſtillari nequeunt,empyreuma ſemper redolent, quocunque etiam

modo

modo rectificentur: id quod manifestum est, in ligno juniperino, buxo, guajaco, ebeno & aliis. Usus horum oleorum tantummodo externus sit, quum internè sumta stomachum offendant, aggraventq; cerebrum. Quod si quis internum quoque harum resinarum usum affectet, is per spiritum vini in formã extracti eas redigat. Retinebunt hoc modo odorem saporémve, ac in forma pilularum vel simpliciũ, vel aliorum medicamentorum, admixtu compositarũ tutissimo poterunt internè adhiberi.

Aphorismus XIV.

Oleum succini, quod per retortam lento igne in arenâ summa cũ accuratione destillatur, usurpari intus potest. Qui destillationẽ ejus reiterant, ut id clarificent, quũ hoc modo

modo calidius plus justo & acutius fiat, neque usui interno conveniat, in re inutili & supervacanea, nimis videntur curiosi. Quod majore ignis vehementia propellitur oleũ, ejus est in accidentibus externis usus. Idem de aliis etiam affinium corporum omniúmq; adeo gummatum ac resinarum oleis intelligendum est.

Aphorismus XV.

Tria sunt præcipuè olea, multũ calefacientia, penetrantia, ac detergentia, quæ per artem Chymicam bono chirurgico confiunt: oleum de lateribus, philosophorum dictum; petroleum rectificatum, oleum Saponis Veneti vel Hispanici. Sunt hæc ad resolvendum & tollendum contusiones corporis, partésque laborantes à corruptela defen-

defendendum insignis efficaciǫ, &, si dextrè usurpentur, effectuũ præstantia, omnibus tantùm non oleis antestant quam longissimè.

Aphorismus XVI.

Olea ex axungiis & pinguedinibus animalium, ipsis axungiis sunt calidiora & penitrabiliora, aliisq; insuper, quám hǫ, qualitatibus pollent. Ideo ipsarum potiùs substantiarum, quàm oleorum usus sit, omniq; cura provideatur, ut sine adustione hæ habeantur, beneq; colatæ & depuratæ, in vasis plumbeis, ne rancescant, adserventur.

Aphorismus XVII.

Oleum cranii humani est multùm calidum, facultatis detergentis, empyreuma graviter redolens. Qui id in epilepsia exhibent, vana

potiùs

potiùs opinione, quam certa im-motaq; ratione impelluntur. Cranium quidem ipſum qualitatis eſt ſiccæ ac frigidæ, habetq; in ſe vim conglutinandi ac repercutiendi, ratione cujus ſubtiles iſtos ac acres ſpiritus, qui ſua mordacitate cerebrum vellicando & compungẽdo paroxyſmos epilepticos cauſſantur, condenſat ac repellit: id verò de oleo nequaquam affirmari poteſt. Unde rectiùs ſibi conſulerent, quo in forma pulveris ſubtiliſſimi, non tamen calcinati, cranio uterẽtur, aut id cum ſpiritus vitrioli modica quantitate, ſic, ut acrimoniam nullam nanciſceretur, attenuarent. Par eſt de aliis quoque oſſibus judicium.

Aphoriſmus XVIII.

Impoſſibile eſt olea à ſanguine & carni-

carnibus quorumcunq; etiam animalium ſine aduſtione deſtillare: Neq; virtutibus corporum ſuorũ olea hæc reſpondent. Propter deterrimum putidiſſimúmq; odorẽ uſus eorundem internus ſit interdictus: Externè quidem, propter facultatem, quam habent, ſalinam, deterſivam ac penetrantẽ uſurpari poterant: at verò, quoniam natura abundè remediorum, quæ iisdem, quibus olea hæc, viribus inſtructa ſint, produxerit, iis uti conſultius erit, fœtentibus iſtis oleis, qui ſpiritus graviſſimè perturbant, ægrosq; ſæpe non parum lædũt, penitus atque penitus exſulare jusſis. Poſsũt nihilòminus ſanguis caróq;, vel per extractionem, vel per reductionẽ in mumiam, atq; inde in pulverẽ, noſtris uſibus commodè adaptari.

Apho-

Aphoriſmus XIX. 65

Spiritus aquoſus & ſalinus, qui per deſtillationẽ ex ſanguine prodit, ſubſtantiarum omniũ, quæ per artem chemicam ex partibus animalium ſeparantur, eſt utiliſſimus. Nam quum ſal in ſe contineat volatile, multò, quàm reliqua ſalia omnia, ſubtiliùs ac ſpiritualiùs, inſtarq; ſpiritus vini in balneo Mariæ elevetur, facilè à calore noſtro concitari poterit, ut venas ac arterias omnes, alioſq; corporis meatus, qui aliis medicamentis non ita pervii ſunt, facultate ſua detergente & aperiente, velociſſimo quaſi impetu, pervadat. Unde multorum acutorum & periculoſiſſimorum affectuum, vel ſolitario, vel aliorũ medicamentorum conſortio, præſentaneum eſt remedium, ultrà quàm

credant ii, qui nullam inde experientiam sunt consecuti. Quanquã autem destillari nequit, quin empyreuma quidpiam sapiat: interim tamen ita potest rectificari, ut vel nihil vel minimùm odor iste offendat, &, si quam fortè offensiunculam delicatioribus adferat, ea tamen cum utilitatibus, quæ ab eo redundant plurimæ maximeq́; nequaquam veniat comparãda. Hoc modo ut præparetur spiritus iste, cum singulari quadam in chymicis experientia, requiritur etiam, ut quis naturas rerum diversas non vulgariter, sed exactissimè cognoscat.

Aphorismus XX.

Omnia salia volatilia aut fixa vegetabilium aut animalium instructa sunt qualitate non minùs cali-

da & ſicca, quàm detergente & aperiente, unde in expulſione humorum ſuperfluorum naturæ non parūm auxilii conferunt. Quanquam autem negari nequit, reſervari in ſale aliquid proprietatum ejus rei, à qua ſeparatum eſt, integras tamen illas, quemadmodum de aqua oleisq; ſupra etiam diximus, nequaquā obtinent. Salia inſtar granulorū cōformata, guſtuiq; non inconveniētia rectè intra corpus ſumuntur. Verùm, quæ calcis ſunt ſimilia, atq; in aëre diſſolvuntur, cauſtica, ac magnopere corrodentia, ea uſui tantummodo chirurgico deſtinantur.

Aphoriſmus XXI.

Aquæ vitæ nomen à triplici potiſſimū ratione deducitur: Quarū prima eſt, qđ in eā corruptio nihil

juris habeat, quę tamen alias aquas liquoresq́; depopulatur. Etiamsi autem in auras exhalet, ac evanescat, non tamen corrumpitur. Secundò omnium omnino vegetabilium quoddam est quasi balsamū, tertiò deniq; vitam ipsam conservat ac tuetur, non tantum quod cor exhilarare, calorémq; nativum roborare valet, sed quod & cujuslibet grani, ex quo ad vitę sustentationem panis cōficitur, princeps est & primaria substantia. Facilè comburitur, igneæq; est naturæ, cujus si magnam etiam quantitatem sub campana incendas, nulla tamē ex ea prodibit fuligo: unde & subtilitas ejus puritásq; conspicitur, neque injuria sulphuris cœlestis nomen ipsi à chymicis fuisse inditū. Qualitas ejus immutabilis est. Nā, quan-

quanquã vinum merito cõtrariarũ ſubſtantiarum, ex quibus (quemadmodum in anatomia mea antimonii oſtendi) compoſitum eſt, calefacit & refrigerat, idem tamen aquæ vitæ attribui nequit: cujus, ſi pura ſit ac à phlegmate omnino ſecreta, calida perpetuò & penitrans facultas deprehenditur. Quicunq; aqua vitæ pro vehiculo omnium omnino medicamentorum abutuntur, eámque in omnibus morbis, ſine cauſarum eorũdem diſtinctione, in omni corpore, tempore & loco propinãt, ſibiq; ſtultè imaginantur, quod qualitatem calidã occultet, cumq; rebus, quibus jungitur, in diverſas cauſas morbificas, tam calidas & ſiccas, quàm frigidas & humidas cõſpiret: illi vehementiſſimè errant, ſuáq; culpa ſæpicule
 com-

mittunt, ut aqua potiùs mortis, quam vitæ dici mereatur. Ex illa variis herbis aromatisq; associata variarum etiam virtutum usuumq; aquæ compositæ emergunt. Quarum tamē nimius abusus fraudi sæpe est vitæ multorū, præsertim eorum, qui debilissimę sunt constitutionis, calidi sicciq; temperamenti, cerebri infirmi, qui extenuati, febribus, internis diuturnisq; obstructionibus, corruptioni & inflāmationi partium nobiliū obnoxii, epileptici itē & tremulenti, & qui cordis palpitatione infestātur, &c. Ancillatur chemiæ in extractione substantiarum vegetabiliū, inq; variorum medicamentorum præparatione. Res quasdam meliores reddit, corrigitq;, ut: Extracta scammonii, colocynthidis, aliorumq; purgantium

tium acrium. Nam, quãdo evaporat, aufert ſecum unà ſubſtãtias volatiles malignas, acutaq́; eorum & corroſiva ſalia poſt ſe relinquit: è contrario autem aliorum, ut Senæ Aloes, Roſarum, Rhabarbari & ſimilium purgantium benignorum facultatem deterit, eam quidem ob cauſam, quod ſulphur eorundẽ volatile perdat, & bonum tantùm ſal reliquũ faciat, in quibus junctis vis purgatrix benigna ſita erat. Quãobrem cautũ eſſe rationeq́; duci oportet, eũ, qui aqua vitæ uti velit: cultelli acuti exẽplo monitus, qui per abuſum plus officit, quàm proficit, ſi dextrè uſurpetur.

Aphoriſmus XXII.

Acetum deſtillatũ, utut qualitatis ſit frigidæ & ſiccæ, primaq́; ſpõte asſtringat & repellat, queẽadmo-

dum de eo aliisq; liquoribus acidis communis fert medicorũ opinio: nihilominus tamẽ pro certo habẽt experti chymiatri, quod à parte aquosiore separati illius spiritus, inque consistentiam salinam cũ corpore quopiam lapideo aut minerali, nihil minus frigido & sicco, coagulati, aperire possint, sudorésque concitare fortiùs, quàm res aliqua amara, atq; evidenter calidæ qualitatis. Notandum, quòd ab aceti destillati simplicis solitariíve usu interno penitus sit abstinendum.

Aphorismus XXIII.

Tartarum crudum per viam ebullitionis aut infusionis depuratum, reductumq; in cremorẽ, crystallos, aut subtilissimum, albissimumq; pulverem, acidum tartari nobis vocatum, acrimoniam habet

bet gustui non inamabilem. Detersivum est, apertivũ, facultatisq; laxantis. Feliciter usurpatur vel solitariè vel in linctibus, confectionibus & apozematis ad aperiendũ, detergendum, atque ex parte confortandum. Quinetiam medicamenta purgantia leviora, ut rhabarbarum, acuit, corrigit, saporémque iis conciliat gratiorem, quúmque incidat, non communiter tantùm, ut res acidæ, sed & insuper ut salinæ assolẽt: in quibus illud morbis, quibusq; corporum constitutionibus, conveniat, necne, accuratè videndum est. Ejus calcinati usus intra corpus per se nullus, sed mixti cum spiritu vitrioli. Tum enim duo hæc corrosiva se invicem mitigant, & quasi exarmant, compositumq; inde nascitur, quod salis

tartari vitriolati nomine venit, inservitq; medicinæ pro sudorifero & diuretico, quemadmodũ ab aliis quoq; chymicis scriptum est. Spiritus, qui ex tartaro abit aquosus, licet empyreumatis nota ipsi inusta sit, nequaquam tamen hac de causa usus ejus internus suspectus esse debet: securissimũ quippe est, & efficacissimũ medicamentũ diaphoreticũ, subtile & penitrabile, multis morbis accõmodatũ, modo, quem nullibi non inculcant chymici.

Aphorismus XXIV.

Spiritus salis communis acidus, purus, atq; apprimè rectificatus exquisitissimum est diureticũ, ac pręterea apetitivũ, detersivumq; universale, ut non viscerũ tantũ regionem obstructã aperire possit & detergere, sed & sanguinẽ grumosum

venis, locisq; à centro etiam remotissimis infarctum attenuare & dissolvere. Putredini mirabiliter resistit, naturamq; collabascentem in diversissimis morbis recreat ac erigit. Neq; tamen interea non requirit medicum prudētem & circumspectum, qui eum tacitè & convenienter administrare noverit.

Aphorismus XXV.

Sal armoniacum salium omniũ subtilissimum est, quodque magis, quàm ullum aliud penitret ac corrodat, sicut aquæ forti admixtũ aurum etiam, ut priore sectione dictũ est, dissolvat. Quidam id dant intra corpus: neque ego reluctor, quin, si aliquoties cum sale communi sublimatum sit, in certis casibus intrò possit sumi; nihilominus tamen, tam aliis de causis, quã

quòd

quòd ſpiritibus admodum corroſivis, atque odore & qualitate ſpiritibus vitalibus inimica præditum eſt, uſum ejus internum reprobo, aliis medicamentis, naturæ humanæ familiarioribus, ejus in locũ ſurrogatis.

Aphoriſmus XXVI.

Nitrum commune depuratum, chymiceq́; præparatum, ac in formam, quam ſal prunellæ vocãt, adductum, etſi qualitatis eſt, ut reliqua ſalia, detergentis atque exſiccantis, nihil tamen hoc impedit, quin evidentisſimum ſit refrigeriũ ac ſitis levamentum, neq; nõ ardores immenſos in febribus ardentibus, Ungaricis & malignis extinguat, conſopiatq́; dolores à magna inflammatione caloréque interno ortos, plùs quàm aliud aliquod medica-

dicamentum. Mirum eſt, quid medicis quibusdam ſcrupuloſioribus in mentem venerit, ut, impulſu levium quarundam rationum, quas ex qualitate nitri ſiccante & detergẽte exſculpſere, uſum ſalis prunellæ in dictis morbis formidarent, aliisq; ſuperciliosé interdicerent, jacturam ſuæ auctoritatis potiorem æſtimantes, ægrorum ſalute.

Aphoriſmus XXVII.

Magiſterium perlarum crudarũ, cum ſpiritu aceti in talem formam reductum, ut in aqua diſſòlvatur, melius eſt iis, quæ vel cum ſolventibus mineralibus, vel ex perlis calcinatis, quarum per calcinationem virtus excellentior omnis intercidit, elaborata ſunt. Meritò quidem id reponendum eſt in cenſum precioſorum bezoarticorum cordialium,

lium, quòd nō solùm sit cordi confortando, verùm etiam in conveniente dosi datum putrefactioni à venenis calidis resistat, & quod errabundos in corpore malignos vapores, qui in febribus putridis continuis, malignis & pestilentialibus, spiritus vitales inficere ac labefactare minantur, coerceat, eósq; per sudores ac insensibilem transspirationem manifestò consumat; At quod Phthisicis & Hecticis, respectu febris & ariditatis, auxilii quicquam conferat, irrorando scilicet cerebrū, humidum radicale restaurando, calorē præternaturalem extinguendo, idq; instar rerum frigidarum & humidarū, quales & perlas esse vanè quidam sibi imaginātur, quum tamen medicorum uno omnium ore frigidæ & siccæ pronunci-

nuncientur : id verò nullum est. Quin potiùs ægris his dãno sunt, non ratione perlarum, quarum est qualitas temperata, sed ex accidẽte ratione nimirum spirituum acriũ ipsius aceti, qui perlis adhæserint, tantumq; abest, ut humectent, aut restaurent, ut contrarios effectus præstent, incidant, sudorésq; causentur: per quos consumtus humor alimentarius deperit, quem sartum potiùs tectumq; servare oportebat. Et si maximè vis quædam humectans in perlis deprehenderetur, quisquis tamẽ eas in magisterium liquorémq; penitus insipidum, omnisq; alienæ acrimoniæ expertẽ reducere nesciret: is, quantum dictos quidem morbos attinet, perlis super porphyrium, modo vulgari subtilissimè tritis, cúmque aqua

rosa-

roſarum combibitis, multò uterè-
tur laudabiliùs; quàm vel magi-
ſterio cum ſpiritibus acribus præ-
parato, vel pulvere earundem, cum
ſale tartari, poſteaquam in ſpiritu
aceti ſolutæ priùs fuerant, præcipi-
tatarum. Qui quidem pulvis etſi
guſtui evidenter acrem ſe non ex-
hibeat, ſummaq; cum induſtria la-
vetur, ſemper tamẽ partem quam-
piam ſpirituum aceti ſalisq́; tartari
furtim occultat, ſibiq́; reſervat.
Quicunq; negant, pulverem per-
larum modo communi pręparatũ,
eſſe cujusdã efficaciæ, in gravi hæ-
rent errore, cujus eos non experiẽ-
tia tantùm ipſa, ſed & ratio eviden-
tiſſima cõvicerit. Nam ex eo, quòd
perlę, ſi ſuper parvum ignem in co-
pia comburantur, alterantur fu-
mumq́; reddunt ac aquam, evidens

ſit, esſe in iis partem, quam calor fermentativus ſtomachi, qui cum ſalſedine quapiam & acrimonia conjunctus ſemper eſt; digerere poſſit. Commentum itaque alchymiſticum hoc eſt, opinióque erronea, cujus me quoque asſeclam olim profesſus ſum. Nunc verò rationes has experientiâ conſequutus, alîus ſum mentis, agnitæq; veritati, cui ſanctè nemo non medicorum obſtrictus eſſe debet, manus dudum dedi.

Aphoriſmus XXVIII.

Varias corallorum præparandorum rationes paſſim tradunt chymici quarum omnium optima eſt; quæ corallos crudos, per acetum deſtillatum in magiſteriũ

reducit. Hoc namque modo longè efficaciùs & manifestiùs principales suas facultates, quæ ipsis tribuuntur, exserunt coralli: qui cum calcinantur, inq; liquoribus mineralibus corrosivis cum spiritu vini mixtis dissolvuntur, vires alias à natura sua longissimè dissitas nanciscuntur.

Aphorismus XXIX.

Etsi vel oleum, vel aqua, vel sal vel tinctura de lapidibus preciosis extrahi nequit: nihil tamen obstat, quin ope quorundam solventium congenerum, possint inde nobilissima magisteria cordialia confici: quorum granum unum potioris est in multis morbis efficaciæ, quàm grana triginta & ultrà,

eorun-

eorundem vulgariter preparatorũ. Verùm res hæc uti ab uſu communi eſt remota, ita neque cuivis chymico obvia.

Aphoriſmus XXX.

Talcum, quomodolibet etiám præparatum, effectus iſtos, quos in facie perpolienda, de ipſo quidam perhibent, nequaquã preſtat: multò verò minùs ad maculas omnes tollendum, emendandumq́; faciẽ generale eſt præſidiũ. Nam quum diverſis de cauſis tam generalibus quam particularibus, neq; temperamentis, neq; ætatibus, neq; circũſtàntiis iisdẽ facies vitietur, remedia quoque non eadem atque uniusmodi perpetuò requirit.

Aphoriſmus XXXI.

Vitriolo duo principalia remedia

accepta ferimus, quorum primum, quod ex eo de sua terra minerali defœcato, & in formam salis granulati candidi sive incarnati reducto conficitur, præstantissimum est & securissimum expectorans, & vomitorium detersivum, multis morbis accommodatum; quemadmodum fusiùs in Emetologia mea explicui. Secundum spiritus ejus est, per destillationem ex eo elicitus, qui stomachum ac epar prę̄cipuè corroborat, putredini venenisq; resistit, extinguit sitim febrilem, febriúmque ipsarum materiam potiorem absumit; multis denique aliis utilitatibus abundat; veluti id & apud omnes chymicos in confesso est, & ego in anatomia mea vitrioli pleniùs ostendi. U-
surpari

ſurpari debent duo hæc cum judicio non parùm accurato, ac ad regulas medicinales compoſito. Nō ſunt namque panaceæ, uti quidem ſibi perſuaſére: quin propter qualitates acres & inciſorias non posſunt nō graviter offendere, ſi dentur in corporibus, morbisq́; quibus non competunt.

Aphoriſmus XXXII.

Sulphur depuratum per ſublimationem, ac attenuatum, balſami ad inſtar corruptioni reſiſtit, omnibúsque infirmitatibus à cauſa frigida & humida profectis accōmodatum eſt: venenis adverſatur, & magis quàm alia aliqua res aërem infectum purgat. Balſamum ex floribus ipſis cum ſpiritu tere-

binthinæ preparatum non tantùm affectibus ſuprà dictis, ſed & ulceribus, putridis, aquoſis & antiquis, rupturis inteſtinalib⁹, fracturis osſium, ani exitui, uteri procidentiæ, atque aliis denique caſibus multis adpropriatum eſt remedium. Spiritum acidum per campanam vitreã deſtillatum non puto qualitatibus manifeſtis à ſpiritu vitrioli differre, niſi quod ſimpliciore gratioréque, quàm hic, qualitate prædirus videatur. In hoc enim ſi nõ accuratè rectificatus ſit, acrimonia inſtar rei metallicæ inſuavis ſe offert, profecta, ut arbitror, à fuligine quadam metallica, quæ in fine à vehementiſſimo igne compulſa, cum ſpiritibus proſilit in recipiens. Cui tamẽ malo diligenti rectificatione facilè occurri poterit.

Aphoſ

Aphorismus XXXIII.

Antimonium, tametſi id multi medici, qui proprietates ejus juxtà cum ignariſſimis ſciunt, maledico ore cavillentur, dat nobis vomitorium, omnium, quę à primis usque temporibus ad hanc noſtram ætatem in uſu fuerunt, efficaciſſimum, nobiliſſimum & tutiſſimũ; quod nulla ſymptomata venenoſa producit, neque ullo modo corpus lædit, niſi fortean præparatũ ſit cum rebus, quæ nocere posſunt, aut administratum ab eo, qui medicinæ ignarus. Beneficio aceti optimum nobis ſudoriferum depromit, quod 4. vel 5. granorum pondere ſudores fortiter prolicit, & in multis morbis multũ cõducit. uſus

præterea antimonii eſt in chirurgia. Quoniam autem hac de re fuſé diſſerui in anatomia mea antimonii, ne actum hîc agere videar, hoc in loco operoſiùs hæc repetere ſuperſedebo.

Aphoriſmus XXXIV.

Argentum vivum, etiamſi ejus uſu interno medici antiqui abſtinuerint, qua de cauſa hodiéque à multis, tamquam venenum proſcribitur, ac chymia id ita mortificare neſciat, quin ſemper priſtinæ ſuæ formæ poſſit reſtitui : mater tamen illa artium experientia nos edocuit, quòd verum ſit luis venereæ antidoton, potentiſſimum in cheirurgia medicamentum, quodque chymia id uſui noſtro egregiè

norit

norit accommodare. Ut vomitivum fiat, modus optimus præparandi eſt, cum antimonio id deſtillare, ínque pulverem album & inſipidum, quem Mercurium vitæ vulgò vocant, redigere. Quod attinet præcipitata Mercurii, eáque ſive rubra, ſive flava, turpetha mineralia appellata, quum per aquas fortes, ſpiritus ſulphuris & vitrioli, qui acrimoniam ſuam ipſis communicant, præparatio eorundem inſtituatur; ideo multò vehementiùs, quàm Mercurius vitæ corpus commovent, ſalivationémque inſuper cauſantur. Uſurus Mercurio præcipitato intra corpus, præfero illum, qui ſine additione, ſolo ignis interventu, conficitur: Proximum illi locum tribuo, quem cum fer-

ro & chalybe corrigit, & lapidis philoſophici nomine inſignit Leonhardus Fioravanta, ſaltem bene præparetur, atque à ſpiritibus aquę fortis corroſivis diligenter ſequeſtretur. Mercurius ſublimatus dulcis, tutiſſimum eſt medicamentũ, & ſpecificum purgans, pueris unicè deſtinatum. Nam in adultiorib. parùm operatur, niſi in magna doſi exhibitum, ac tum ſalivationem facilè concitat. Præcipitatum album, quod catharcticum mercuriale vocant, in lue Venerea, aliíſque morbis, quorum à tartaro aliiſq; fæcibus in regione viſcerum corruptis origo eſt, tutiſſimo exhibetur. Vomere tamen non rarẽter cogit, materiamq; commovendo, corpus perturbat, unde cum judi-

cio administrandum est. Mercurius diaphoreticus, tutissimũ quidẽ est medicamentum; at pro Panacęa perperam venditatur.

Aphorismus XXXV.

Magisterium plumbi, quod sacchari Saturni nomẽ impropriè sustinet, medicamentum est insigniũ in refrigerando, repellendo, dissecando, virium. Usus ejus felicissimus in multis affectibus externis, qui qualitates istas desiderát. Non tamen idcirco cancrum, polypum, fistulam, lupúmque curat, uti verò quidam falso putant. Acrimonia certè, quæ ipsi à spiritibus aceti adfixa est, efficit, ut in magnis ardoribus excoriati, & ab humore virulento afflicti membri,

non ſine cauſa ſusſpectum ſit. Aquæ, acetumve per campanam plumbeam deſtillata, quæ aquam Æſculapii Zapata appellitat, magno cum ſucceſſu contra epilepſiam datur pituitoſæ conſtitutionis corporibus, quippe quòd facilè & ſine inflammatione interna, ſecus, quàm vel euphorbium vel aliud calidum medicamentum, humores cerebri & ſtomachi phlegmaticos per exſpuitionem eliminet. Cautè tamen hîc ſe gerere oportet unumquemque, non minùs quàm in reliquis medicamentis vacuantibus omnibus.

Aphoriſmus XXXVI.

Magiſterium ſtanni non deſunt, qui internè ſumtum ſuffocationi matri-

matricis mederi aſſerant. Mihi quidem experientiâ certi de eo nihil conſtat. Hoc affirmare poſſum, quod bonum ophthalmicum, tollendis oculi ſuffuſionibus externis idoneum, de ſe præbeat, præditum iisdem propemodum cum plumbo viribus.

Aphoriſmus XXXVII.

Cuprum, quocunque etiam modo præparatum, intro ſumere ſit religio. Et tametſi ſint empirici quidam chymici, qui id hoc modo uſurpent, curationesq; recenſeant, quas hujus ope perfecerint; malorum tamen vel meminiſſe, vel ea non ignorare debebant, quæ ægris attulerunt plurima. Magiſterium cupricum aceto deſtil-

destillato confectum inter medicamenta chirurgica locum non ultimum obtinet: ulcera putrida absterget & mūdificat: saniem ex profundo fistularum attrahit; excrescentias aut carnositates consumit, corruptelā prohibet, dissecat, bonamq; carnem producit. Verùm tamen quoniam operationes has suas cum acrimonia quadam calida & mordace exserit; judicium requiritur, ut cui casui; quibus adfectibus conveniens sit, disspiciatur. Alioquin partibus, quibus sine ratione applicatur, inflammationem ac dolorem posset accersere.

Aphorismus XXXVIII.

Chalybs metallum est, ab omni qualitate maligna alienum, multis propri-

proprietatibus atque utilitatibus refertū, cujus rei medici hâc tempestate omnes testimonium ferre possunt. Chalybe adstrictorio usuro, crocus ejus per reverberationẽ confectus, præ aliis præparādi modis omnibus, sit commendatus. At contra obstructionem crudus præparetur, subtilieturq; tantummodò, aut cum vino, aceto, succis herbarum, aut salibus appropriatis, prout cuivis medico visum fuerit, in formam magisterii adducatur. Oportet tamen, methodi, qualitatumq; manifestarum in ejus administratione ratio habeatur, utque detur in morbis & corporibus non disconvenientibus.

Aphorismus XXXIX.

Ex argento pręparatur magisterium hydragogum; quemadmodum est in libello meo, septem planetarum terrestrium spagyrica recensio, dicto, commemoravi, & in Ternario Bezoarticorum repetii. Ejus ope quanquam multas curationes, cujus rei mihi testis Deus est, felicissimè perfeci: quia tamen & tempus longum requiritur, ut corrosivi specifici spiritus bene illi uniantur, idq; usui interno reddatur idoneum; & non semper æquè fœliciter hoc obtingat, quin acrimoniam inamabilem sæpe retineat; & si non bene pręparatio cesserit, nocendi sit, quàm juvandi potestate instructius; usum ejus internum omisi, aliisq; nunc hydragogis, gustui gratioribus, tutioribus, nostręque

que naturæ familiarioribus utor; quod ut alii quoq; faciant, candidè moneo. Quidam ex argento profitentur se educere posse somniferũ & anodynum: planè contra rationem. Nam neq; substãtia ab eo separari ulla potest, ut priore sectione diximus; neq; in mineralibus reperitur, quod facultate somnifera atq; anodyna specifica præditũ sit, ut in opiologia mea ostendi. Alii magisterium sive vitriolum lunæ ostentãt, quod omnibus epilepsiæ speciebus medeatur: quorum tamẽ verbis magnificis effectũ fuisse minorem semper deprehẽdi. Interim non eo infitias, esse in eo proprietatem quandam cephalicam specificam; at verò ea, ut aliæ facultates medicamentorum, suis est terminis comprehensa.

Aphorismus XL.

Auri magisterium cum suo proprio solvente præparatũ, rectè dicitur Aurum potabile. Et, quanquã aurum in eo semper aurum manet, nihilominus quando hoc modo subtiliatur, & quasi recluditur, vires ejus de potentia in actum prorumpunt, ignis ad instar, qui è lapide elicitus, & de potentia in actum deductus, interventu cujusdam olei vel sulphuris, similis sibi naturę, quamdiu cum his unitus subsistit, ardet. Atq; uti consumto isto subjecto, ille quoq; unà cõsumitur, ita separatum à suo magisterio aurũ, atq; à spiritibus solventis sejunctũ, est quasi mortuum. Ipsum quidem magisterium est præstantissimum cordiale Bezoarticum, & quemadmodum in Chrysologia mea fusis-

simè

ſimè oſtendam, inter omnia, quæ hoc nomine cõmendantur, Bezoartica, facilè obtinet principatum.

Aphoriſmus XLI.

Auctarii vel ſuperpõdii loco addo, ſtudioſum medicinę boni judicii, atq; impigrum, intra menſes ſex præterpropter, tantum in chymia poſſe addiſcere, quantum ad uſum medicum ſatis ſit: ſaltem veris artis, quæ hiſce aphoriſmis comprehenduntur, fundamentis innixus, rectã viam ineat, caveatq; ſibi ab his, qui, proprii lucelli amore, artem faciũt longam, inutilibusq; ſpeculationibus ac ſpinoſis disputationib. miſerrimè intricant rem, quæ manualis tota eſt, ac in evidentibus artis exemplis conſiſtit.

Habes hic, candide lector, fundamenta Chymiatriæ, quibus ejus

in medicina uſus utilitasq́; oſtenditur: & ad quæ, quia generalia ſunt, omnes operationes Spagyricę particulariores exigi poſſunt. Ego hîc finio, Deumq́; veneror, ut laborib. meis benedicere, eosq́; in ſui honorem, proximi, meumq́; ipſius emolumentum cedere omnes velit.

Sectionis II. aphoriſm. chymiatr.

FINIS.

ERRATA.

Pag. 25. lin 9, lege *non interrupta* pag 91. l. 9. *deſiccandi.*

BREMÆ

Impenſis M. Johannis Willii & Johannis Benthemii, ibid. ſcholæ collegarum,

Anno 1620.

